

Україна на початку та в середині 50-х років

План уроку

- Внутріполітичне становище в Україні.
- Стан промисловості і сільського господарства.
- Соціальне та економічне життя населення.
- Вхідження Кримської області до складу УРСР.

Опорні поняття і дати уроку

- Опорні поняття:
- Десталінізація;
- Екстенсивний характер виробництва;
- Укрупнення колгоспів
- Опорні дати:
- жовтень 1952 р. – XIX з'їзд КПРС;
- 5 березня 1953 р. – смерть Й. Сталіна;
- липень 1953 р. – усунення Л. Берії від влади;
- 1953–1954 рр. – зміна партійно-державного керівництва в УРСР;
- 1954р. – входження Криму до складу УРСР

«12 березня 1950р. Радянський народ обрав своїх депутатів до Верховної Ради СРСР третього скликання. З ім'ям любимого вчителя і вождя у серці і на устах ішли громадяни великої країни до виборчих урн... Вони передусім голосували за першого з них, геніального зодчого комунізму – Йосипа Віссаріоновича Сталіна..., який веде нас від перемоги до перемоги.»

З передової статті журналу
«Радянська жінка»,
березень 1950р.

«Очеретом хата вкрита.
Зірка до дверей прибита,
І ні курки, ні свині-
Тільки Сталін на стіні».

З народної творчості

-Хто ваша мати? – Наша
радянська Батьківщина.

-Хто ваш батько? – Наш
великий вождь товариш
Сталін.

-Яке ваше заповітне бажання.
– Швидше стати круглим
сиротою.

З анекдоту

Внутрішньополітичне становище України у середині 50-х рр.

Виступ Й.В.Сталіна на XIX з'їзді КПРС

- Останній за життя Й.В.Сталіна з'їзд КПРС.
- Рішення XIX з'їзду КПРС:
  - Назва ВКП(б) була змінена на КПРС;
  - В Україні комуністична партія отримала назву КПУ;
  - Затвердження нового п'ятирічного плану розвитку СРСР на 1951-1955 рр. Головне завдання: наздогнати і перегнати провідні капіталістичні держави за всіма показниками
- ◆ Рішення цього з'їзду готували нову хвилю репресій, спрямованих проти вищого та середнього партійного керівництва СРСР та союзних республік

Президія XIX з'їзду КПРС

XVII з'їзд Компартії України продублював рішення з'їзду КПРС

На чолі КПУ залишився
Л.Мельников

Головою уряду УРСР
залишився Д.Коротченко

5 березня 1953 р. помер Й. Сталін

«... Велике горе спіткало народ. Безмежна наша скорбота. В сльозах Україна біля труни рідного батька і вчителя товариша Сталіна. В ці тяжкі дні ми згадуємо все велике і добре, що зробив для українського народу любий вождь трудящих усього світу...»

О. Корнійчук
«Великий друг
українського народу»

«... Матеріалами справи встановлено, що 4 березня 1953 року робітник одеського заводу «Запчастина», який працював разом з Вербицькою, спитав останню, чи чула вона, що захворів вождь. На це запитання Вербицька відповіла: «Нехай хоч помирає, я така голодна, що мені світ не милий».

Із справи засудженої
на 10 років В.Вербицької

Як оцінюють смерть Й.Сталіна сучасники
подій?

Чим можна пояснити такі різні оцінки?

Початок десталінізації супроводжується боротьбою за владу між прихильниками Хрущова та Берії. Республіканська партійна організація в цій боротьбі підтримала М. Хрущова.

Десталінізація – процес ліквідації найбільш одіозних проявів сталінського режиму.

Ліквідація системи ГУЛАГу, системи масових репресій

Амністія.
Реабілітація незаконно засуджених

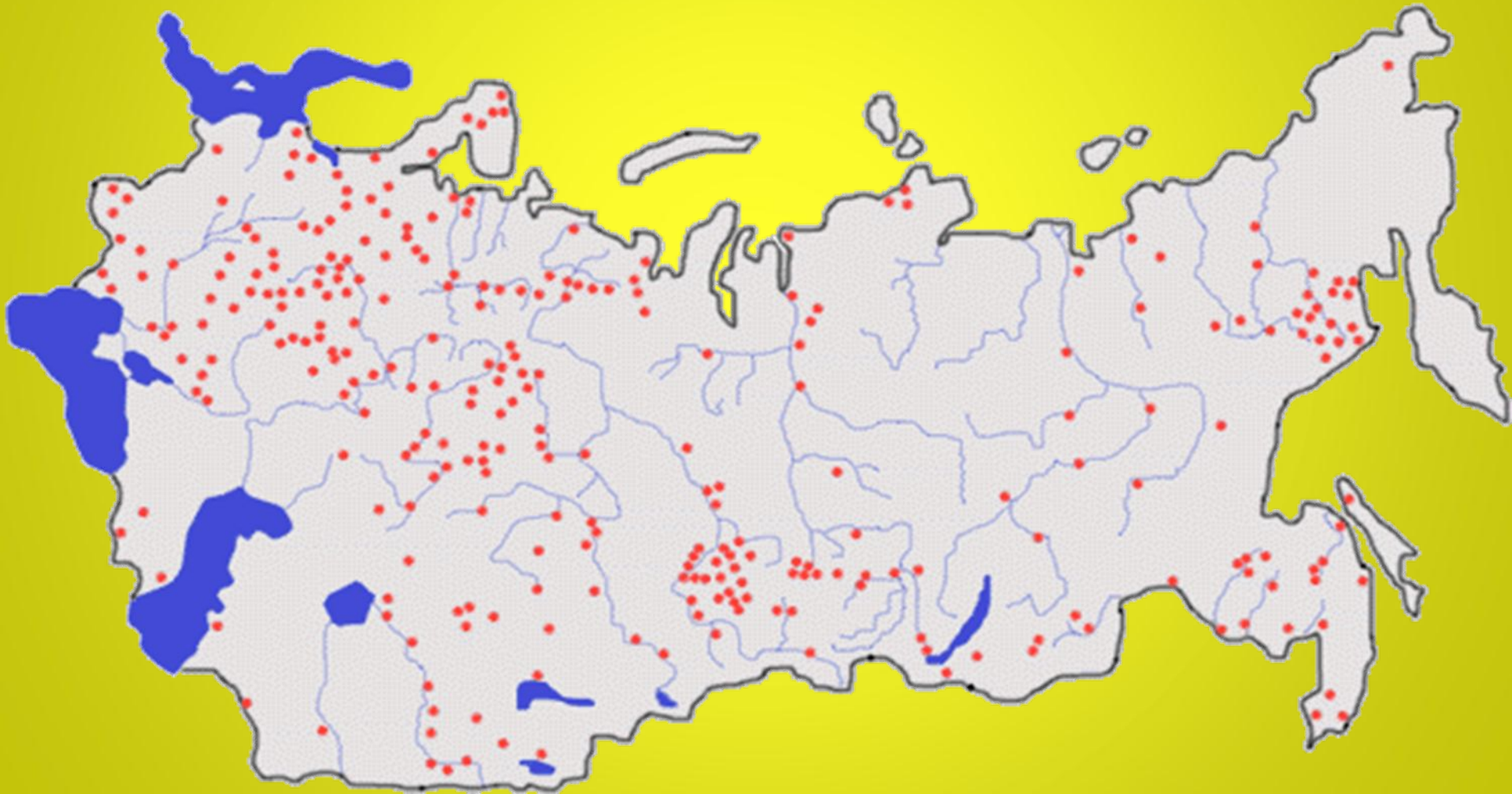
Реформа силових відомств, судової системи.
Впровадження в їх діяльності принципу законності

Послаблення ідеологічного тиску. Тимчасове припинення компанії проти "українського буржуазного націоналізму"

Децентралізація управління.
Послаблення командно-адміністративної системи.

Розширення прав і повноважень союзних республік. Зростання частки українців у партійному і державному апараті. Зростання впливу української партійно-державної еліти в союзному керівництві.

Система ГУЛАГу

Процеси десталінізації в Україні

На посаду першого секретаря ЦК КПУ вперше призначено українця О. Кириченка

Призначення на керівні посади представників місцевих кадрів:

На 1 червня 1954 р.

- у ЦК КПУ українців було 72 %;
- у Верховній Раді – 75 %;
- серед директорів великих підприємств – 51 %.

В 1958 р. українці становили 60 % членів КПУ.

Зростання ролі і кількості українців у партійно-державному апараті супроводжувалося перебудовою і вдосконаленням самого апарату

- У міністерствах, відомствах та органах управління на місцях протягом 1955–1956 рр. було ліквідовано 4 867 структурних підрозділів, організацій та установ;
- Скорочено 92,5 тис. посад адміністративно-управлінського апарату;
- Розширювались права місцевих органів влади;
- Припинились масові репресії;
- Розпочався обережний процес реабілітації репресованих у 30–40-х роках і повернення депортованих.

Стан промисловості на початку 50-х років.

- У I половині 50-х років Україна посіла чільне місце в СРСР в паливно – енергетичній, металургійній галузях, важкому машинобудуванні, військово – промислового комплексу.
- Відставання за технічною оснащеністю від провідних європейських країн.

Збудовано Каховську ГЕС (1952–1955 рр.), а до кінця десятиліття ще ряд електростанцій. Вироблення електроенергії збільшилося в 1,9 рази

Процес розвитку вугільної, нафтової і газової промисловості. У 1951–1958 рр. були побудовано 263 шахти. Почалося будівництво газопроводу Шебелинка–Острозьк на Харківщині.

Побудовано понад 500 великих підприємств, 27 мартенівських печей, 21 прокатний, трубопрокатний та трубозварювальний цех. Виплавляння сталі збільшилося вдвічі, алюмінію – в 3,7 рази, чавуну – на 81 %, прокату – на 96 %.

Укрупнення
колгоспів

Направлення 40 тис.
спеціалістів
1951 - 1955

Зменшення в 2,5
рази оподаткування
колгоспів

Стан сільського господарства на початку
50-х років

Залучення України
до освоєння
цілинних земель

Збільшення посівів
кукурудзи

Сільське господарство

- Залишалося найслабшою ланкою радянської економіки
- Рівень зростання продукції за період 1949–1952 рр. складав лише 10% (у промисловості 230%)
- З 1953 р. розпочалися реформи
- Розпочалася компанія з укрупнення колгоспів (1950 р. їх кількість скоротилася на 42

%)

Освоєння цілих і перелогових земель у районах Казахстану, Сибіру, Уралу й частково Північного Кавказу (згідно постанови лютнево-березневого пленуму ЦК КПРС 1954 р.)

Проводи молоді Херсонщини на цілинні землі

Трактори, випущені на ХТЗ для освоєння цілих земель

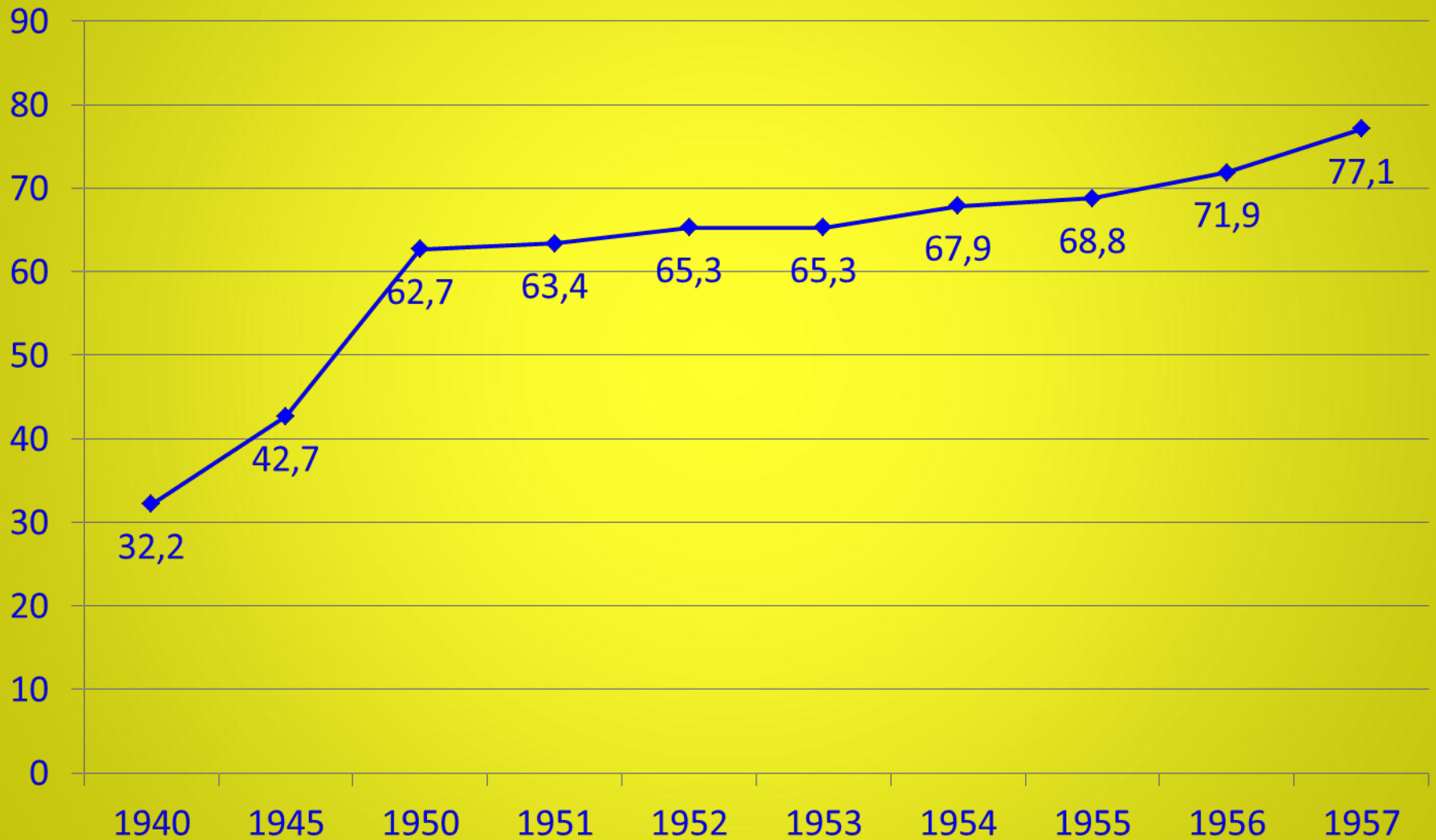
Члени комсомольсько-молодіжної тракторної бригади

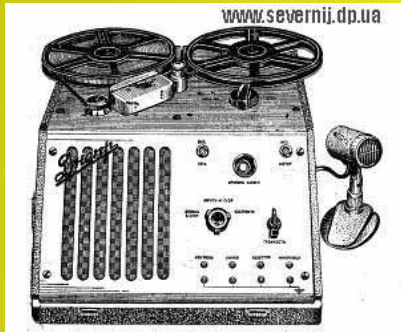
Перед відправленням на цілинні землі. Львів.

22 лютого 1954 р. на цілину було відправлено першу групу українських механізаторів. Загалом за 1954-1956 рр. на постійну роботу в цілинні райони виїхало 80 тис. осіб. А до 1961 р. туди передали 90 тис. тракторів і сільгоспмашин, виготовлених на українських підприємствах.

Середньомісячна заробітна плата в крб.

Одним із найбільш дефіцитних товарів був хліб. Проблемою було придбання одягу та промислових товарів.

Недоступними для переважної більшості міського населення були фотоапарати, радіоприймачі, телевізори, магнітофони, автомобілі.

Адміністративно – територіальні зміни в Україні

- Січень 1954р. – утворення Черкаської області.
- 1954р. – ліквідація Ізмаїльської області та включення її до Одеської області.
- 1958р. – повернення Ворошиловградській області попередньої назви – Луганської області.
- 1959р. – Дрогобицьку область включено до складу Львівської області.
- 1961р. – на зміну Сталінській області з»явилпся Донецька область.
- 1962р. – перейменування Станіславської області в Івано – Франківську область

УКРАЇНА в УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ (1953–1964 рр.)

- Західний кордон СРСР
- Черкаська область, утворена 7 січня 1954 р.
- Ізmailьська область, включена до складу Одеської області 15 лютого 1954 р.
- Кримська область, передана зі складу РРФСР до УРСР за рішенням Верховної Ради СРСР 19 лютого 1954 р.
- Дрогобицька область, включена до складу Львівської області 21 травня 1958 р.
- Переїзд жителів України на постійну роботу в цілинні райони (Казахстан і Західний Сибір) у 1954–1956 рр.
- Назви та межі економічних адміністративних районів зі створеннями в них радами народного господарства (раднаргоспи), за постановою Ради Міністрів СРСР від 26 вересня 1957 р.
- Додаткові раднаргоспи, сформовані рішенням Президії Верховної Ради УРСР 17 травня 1960 р.
- Назви та межі економічних районів, створених згідно з указом Президії Верховної Ради УРСР від 26 грудня 1962 р.
- Промислові підприємства, побудовані або реконструйовані в 1960-ті роки:

 вугледобувні	 металургійні
 нафтодобувні	 машинобудівні та металообробні
 газодобувні	 нафтопереробні
 гірничодобувні	 хімічні
- Електростанції:

 теплові	 гідралічні
---	---

Входження Кримської області до складу УРСР

- Причини :
  - Святкування 300 – річчя Переяславської угоди;
  - Тісні економічні зв'язки Криму з УРСР;

**Указ
Президії Верховної Ради СРСР
про передачу Кримської області
із складу РРФСР
до складу УРСР**

19 лютого 1954 р.

Враховуючи спільність економіки, територіальну близькість і тісні господарські й культурні зв'язки між Кримською областю та Українською РСР, Президія Верховної Ради Союзу Радянських Соціалістичних Республік постановляє:

Затвердити спільне подання Президії Верховної Ради РРФСР і Президії Верховної Ради УРСР про передачу Кримської області зі складу Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки.

*Голова Президії
Верховної Ради СРСР К.Ворошилов
Секретар Президії
Верховної Ради СРСР М.Пегов*

Після входження Криму в 1954 р. до УРСР завершилося формування нинішньої території України.

УКРАЇНА в УМОВАХ ДЕСТАЛІН (1953–1964 рр.)

- Західний кордон СРСР
- Черкаська область, утворена 7 січня 1954 р.
- Ізмайлівська область, включена до складу Одеської області 15 лютого 1954 р.
- Кримська область, передана зі складу РРФСР до УРСР за рішенням Верховної Ради СРСР 19 лютого 1954 р.
- Дрогобицька область, включена до складу Львівської області 21 травня 1958 р.
- Переїзд жителів України на постійну роботу в цілині райони (Казахстан і Західний Сибір) у 1954–1956 рр.
- Назви та межі економічних адміністративних районів зі створеними в них радами народного господарства (раднаргоспи), за постановою Ради Міністрів СРСР від 26 вересня 1957 р.
- Додаткові раднаргоспи, сформовані рішенням Президії Верховної Ради УРСР 17 травня 1960 р.
- Назви та межі економічних районів, створених згідно з указом Президії Верховної Ради УРСР від 26 грудня 1962 р.
- Промислові підприємства, побудовані або реконструйовані в 1960–ті роки:
  - вугледобувні
  - металургійні
  - нафтодобувні
  - машинобудівні та металообробні
  - газодобувні
  - нафтопереробні
  - гірнідобувні
  - хімічні

Основні проблеми Криму

- Економіка Кримської області перебувало в кризі, особливо тяжким було становище сільського господарства;
- Після депортації місцевого населення з Криму гостро постала проблема трудових ресурсів.
- Відсутність коштів на розв'язання проблем Криму.

Закріплення

- 1. Який стратегічний курс розвитку СРСР і, відповідно, УРСР було визначено на початку 1950-х років?
- 2. Які основні складові побудови «комуністичного суспільства»?
- 3. Хто здобув перемогу в боротьбі за владу після смерті Й. Сталіна і чому?

Домашнє завдання

- Опрацювати тему 12